

ข้อท้าทายต่อการสร้าง
ความมั่นคงทางอาหาร

เพื่อเศรษฐกิจฐานราก

วิฑูรย์ เลี่ยนจำรูญ

มูลนิธิชีววิถี

ตลอดระยะเวลา 10 ปี
ประเทศไทยใช้งบประมาณ

1,200,000

ล้านบาท

หรือ 1.2 แสนล้านบาท/ปี
สำหรับการสนับสนุนสินค้า
เกษตร

แต่เกษตรกรรายย่อย 20%

ล่างสุดได้รับเม็ดเงินเพียง

1.8-2.5%ของเม็ดเงินทั้งหมด

เท่านั้น

ประเทศไทยส่งออกอาหาร
1.1 ล้านล้านบาท/ปี อันดับ
13 ของโลก

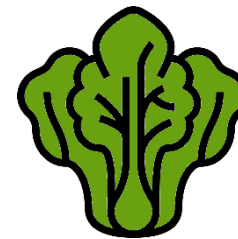
แต่เด็กไทยอายุ 0-5 ปี

11.7%

และอายุ 6-14 ปี

9.7%

เต็มเพราะได้รับอาหาร
ไม่เพียงพอ

ผลการเฝ้าระวังสารพิษ
ตกค้างในผักผลไม้ 268
ต.ย.ในปี 2565 พบสาร
ตกค้างเกินมาตรฐาน

67%

โดยประเทศที่มี
มาตรฐานอาหารที่ดีเช่น
อียูและญี่ปุ่นพบการ
ตกค้างเพียง 3-5%
เท่านั้น

เราจะสร้างความมั่นคงทางอาหาร เพื่อเศรษฐกิจฐานรากได้อย่างไร ?

- 1) เปลี่ยนวิสัยทัศน์จากเกษตรกรรมเชิงเดี่ยวที่ผลิตสินค้าเกษตรราคาถูกไปสู่เกษตรกรรมเชิงนิเวศที่ตอบเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (สุขภาพ ความเป็นธรรมทางสังคม และสิ่งแวดล้อม)
- 2) ตั้งเป้าหมายการเพิ่มพื้นที่เกษตรกรรมเชิงนิเวศอย่างเป็นรูปธรรม ไม่ใช่เพียงการลดการปล่อยแก๊สเรือนกระจก แต่ต้องเพิ่มความหลากหลายทางชีวภาพและการขจัดมลพิษในทุกรูปแบบ

เพื่อรับมือกับปัญหาสิ่งแวดล้อม
และการเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศ
อียูตั้งเป้าหมายในปี 2030 (พ.ศ.
2573)

ลดสารเคมีกำจัดศัตรูพืช

50%

ลดการใช้ปุ๋ยเคมี

20%

เพิ่มพื้นที่เกษตรอินทรีย์

25%

ของพื้นที่เกษตรทั้งหมด

เวียดนามจัดทำ SCHEME FOR
RESTRUCTURING OF
VIETNAM'S RICE INDUSTRY
BY 2025 AND 2030

โดยตั้งเป้าลดปัจจัยการผลิตใน
การผลิตข้าวโดย

ลดสารเคมีกำจัดศัตรูพืชและปุ๋ยเคมี

30%

ในปี 2568 และลดลงอีก

40%

ในปี 2573

3) การใช้ประโยชน์จากความหลากหลายทางชีวภาพ ที่ตอบโจทย์วิถีการบริโภคยุคใหม่

ผักยืนต้น

คำจุนระบบเกษตรกรรมและอาหารให้ยั่งยืน

- 1 ปลูกครั้งเดียว เก็บเกี่ยวได้นาน
- 2 ทนทานโรคแมลง และดินฟ้าอากาศ
- 3 ไม่ต้องพึ่งพาปุ๋ย และสารพิษ
- 4 มีคุณค่าทางอาหารสูง
- 5 เป็นสมุนไพร รักษาโรค
- 6 มีศักยภาพในการ วิจัยพัฒนาสำหรับ ประโยชน์อนาคต
- 7 ตอมสนอง เศรษฐกิจท้องถิ่น
- 8 มีความ หลากหลาย
- 9 ไม่ต้องพึ่งพาปุ๋ย และสารพิษ
- 10 คำจุนระบบ เกษตรให้ยั่งยืน

เห็ด VS เนื้อสัตว์

การผลิตเห็ดปล่อยยูเทนเรือนกระจก (CO2) น้อยกว่าการผลิตเนื้อสัตว์ 6-16 เท่า

- น้อยกว่าการผลิตไก่เนื้อ 6 เท่า
- น้อยกว่าการผลิตหมู 11 เท่า
- น้อยกว่าการผลิตเนื้อวัว 16 เท่า

การผลิตเห็ดปล่อยแก๊สคาร์บอนไดออกไซด์เพียง 0.5 ก.ก./เห็ด 1 ปอนด์

Source : American Mushroom Institute

ผักยืนต้น มรดกทรัพยากรชีวภาพ ม.

มะเดื่อฝรั่ง +27

มะตาด

มะตูม

ผักยืนต้น มรดกทรัพยากรชีวภาพ ภา-บ

กระโดน +26

กระถิน

กระถ่อน

ความหลากหลายของเห็ดโคน

มรดกทรัพยากรจากระบบนิเวศ

เห็ดโคนขาว +19

เห็ดโคนดำ

เห็ดโคนยาว

รู้จักเห็ดไมคอร์ไรซา

มือหลังความงอกงามของพืชพรรณ

เห็ดถั่งเช่า +28

เห็ดขมิ้นใหญ่

เห็ดขมิ้นเล็ก

70 ผลไม้พื้นบ้าน ชิมเสียก่อนตาย

รู้จักใช้ก่อนสูญพันธุ์

ถั่วเขียว +67

ถั่วเขียว

ถั่วเขียว

ถั่วเขียว

รู้จักปลาชีว

หลายหลากชนิด ผูกพันวิถีชีวิตคนไทย

ปลาชีวตาฟ้า *Brevibora dorsiozellata* ปลาชีวใบไผ่น้ำปาย *Devario Browni* ปลาชีวใบไผ่แม่ลาว *Devario Laoensis* ปลาชีวควายกระโดงแดง *Rasbora atridorsalis* ปลาชีวใบไผ่เล็กเขียว *Danio kerri* ปลาชีวม่วง *Danio sypsigmatus* ปลาชีวควายแถบดำ *Rasbora daniconius*

ปลาชีวควายแถบทอง *Rasbora aurotaenia* ปลาชีวอ้าว *Luciosoma bleekeri* ปลาชีวหางกรรไกรใหญ่ *Rasbora caudimaculata* ปลาชีวธาราแถบดำ *Rasbora amplistriga* ปลาชีวบางคาน *Rasbora bankanensis* ปลาชีวแถบทอง *Trigonopoma pauciperforatum* ปลาชีวหางกรรไกรแม่ทอง *Rasbora rasbora*

ปลาชีวข้างขวานเล็ก *Trigonostigma espei* ปลาชีวข้างขวานใหญ่ *Trigonostigma truncata* ปลาชีวแถบเงิน.ประจิดต *Thryssocypris wongrati* ปลาชีวแถบฟ้า *Rasbora einthovenii* ปลาชีวหางกรรไกรเล็ก *Rasbosa spilocerca* ปลาชีวผอม *Trigonopoma gracile* ปลาชีวหางแดง *Rasbora borapetensis*

ปลาชีวครีบหลังดำ *Rasbora dorsinotata* ปลาชีวควายสีเงิน *Rasbora myersi* ปลาชีวขมพู *Rasbora cephalotaenia* ปลาชีวอ้าวใต้ *Luciosoma setigerum* ปลาชีวหัวตะกั่ว *Laubuka caeruleostigmata* ปลาท็องฟลุ *Laubuka siamensis* ปลาชีวหนวดยาวครึ่งยาว *Esomus longimanus*

ปลาชีวใบไผ่เล็กสีกุหลาบ *Danio roseus* ปลาชีวหนวดยาว *Esomus metallicus* ปลาชีวเงาฟ้า *Amblypharyngodon chulabhornae* ปลาชีวใบไผ่อีสาน *Devario acrostomus* ปลาชีวใบไผ่แมสอด *Devario sp. Maesod* ปลาชีวเพชรน้อย *Boraras maculatus* ปลาชีวใบไผ่เล็ก *Danio albolineatus*

ปลาชีวสมพงษ์ *Trigonostigma somphongsi* ปลาชีวหนวดยาวโคนหางจุด *Esomus caudicellatus* ปลาชีวหางกรรไกร *Rasbora trilineata* ปลาชีวเขียว *Microdevario kubotai* ปลาชีวควายหางใหม่ *Rasbora dusonensis* ปลาชีวควาย *Rasbora septentrionailis* ปลาชีวควายน้ำต *Rasbora vulgaris*

ปลาชีวควายแถบดำ *Rasbora paviana* ปลาชีวธาราแถบทอง *Rasbora paucisqualis* ปลาชีวหนู *Boraras urophthalmoides* ปลาชีวแคะสามจุดแดง *Boraras naevus* ปลาชีวแคะสามจุด *Boraras micros* ปลาชีวใบไผ่แม่แดง *Devario maetangensis*

ปลาชีวควายแถบดำ *Rasbora paviana* ปลาชีวธาราแถบทอง *Rasbora paucisqualis* ปลาชีวหนู *Boraras urophthalmoides* ปลาชีวแคะสามจุดแดง *Boraras naevus* ปลาชีวแคะสามจุด *Boraras micros* ปลาชีวใบไผ่แม่แดง *Devario maetangensis*

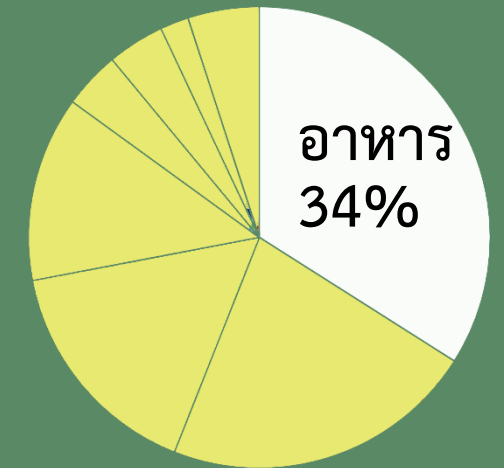
นิเวศเกษตร
Biodiversity &
Agroecology Community

4) การขับเคลื่อนของชุมชนและเครือข่าย เพื่อสร้างเศรษฐกิจอาหารของท้องถิ่น กรณีเครือข่ายกลุ่มออมทรัพย์คาบสมุทรสทิงพระ

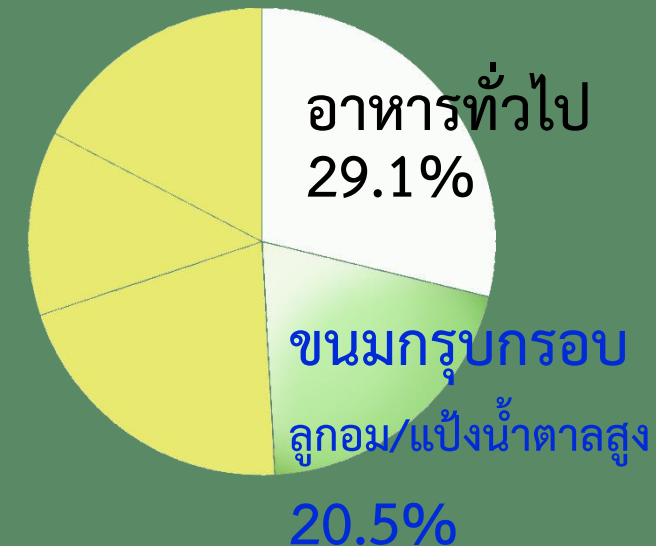

ปฏิรูปที่ดินโดยชุมชน / ตั้งเขตปลอดสารเคมี / กองทุนเกษตรอินทรีย์ไม่มีดอกเบี้ย /
อุดหนุนงบประมาณอาหารโรงเรียน 30 โรงเรียน / ตลาดเขียวชุมชนช่วงวิกฤต / ขายอาหาร
ราคาถูกแก่คนจนช่วงวิกฤต / เงินความช่วยเหลือฉุกเฉิน / จัดทำต้นแบบโรงเรียนจัดซื้อ
วัตถุดิบอินทรีย์เพื่ออาหารโรงเรียน

ค่าใช้จ่ายครัวเรือนไทย

สัดส่วนอาหารร้านสะดวกซื้อ

การจัดการอาหารโรงเรียนและตลาดเขียว คาบสมุทรสติงพระ สงขลา

งบประมาณ

20 ล้านบาท/ปี

หมุนเวียนสร้างความเข้มแข็ง
ให้ท้องถิ่น

โรงเรียน
30 แห่ง

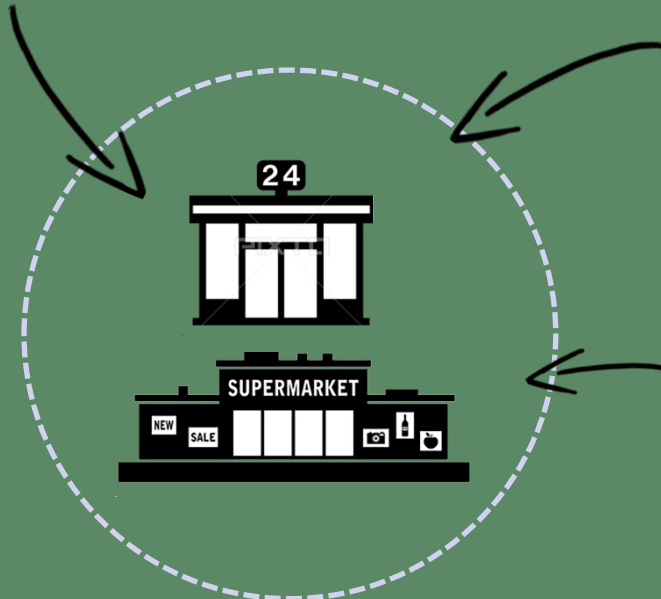
นักเรียน
4,367 คน

จานอาหาร
873,400 จาน

เกษตรกร
500 ราย

ผู้บริโภค
5,000 คน

ตลาดเขียว
ผู้ค้า 100 คน

5) การขับเคลื่อนเพื่อให้เกิดนโยบายและปฏิบัติการการจัดซื้อจัดจ้างสีเขียว โดยเริ่มต้น จากอาหารโรงเรียนให้มาจากเกษตรกรรมเชิงนิเวศและวัตถุดิบจากท้องถิ่น

พรรคไหนสนับสนุนส่งเสริม เกษตรอินทรีย์/อาหารปลอดภัย ชัดเจนมากกว่ากัน ?

สนับสนุน
ระบบรับรอง
มาตรฐาน
GAP GMP
และอินทรีย์
ฟรี

เพิ่มพื้นที่
เกษตรอินทรีย์
200%
ลดสารเคมีเกษตร
50%
ใน 4 ปี

เพิ่มพื้นที่
เกษตรอินทรีย์
ให้ได้ 2 ล้านไร่
สานต่อกลไก
ส่งเสริมเกษตร
ยั่งยืนทุกตำบล

ส่งเสริมเกษตร
อินทรีย์
เพื่อเพิ่ม
รายได้
เกษตรกร

ส่งเสริม
เกษตร
ปลอดภัยก่อน
แล้วต่อยอด
เกษตรอินทรีย์

ส่งเสริม
เกษตรยั่งยืน
มีรายได้เพิ่ม
จากคาร์บอน
เครดิต

เพิ่มงบอาหาร
กลางวัน
จาก 22 บาท
เป็น 30 บาท
ขยายไปจนถึง
มัธยมศึกษา
จัดซื้ออาหารท้องถิ่น

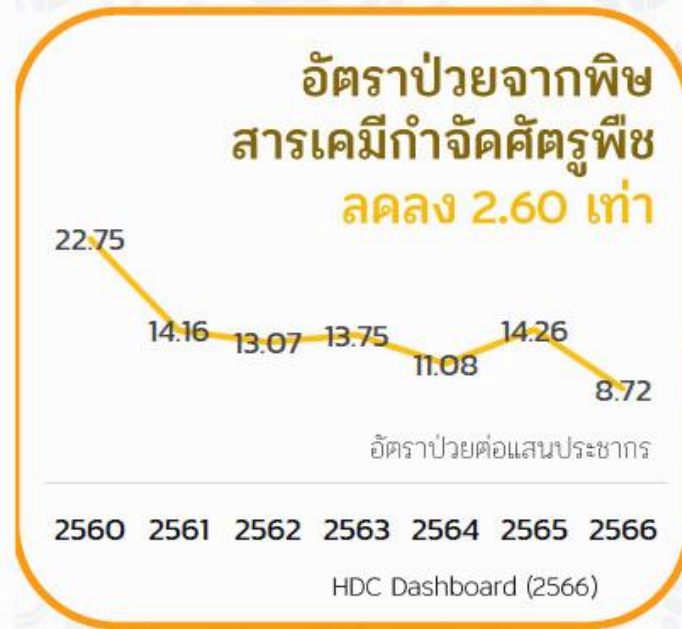
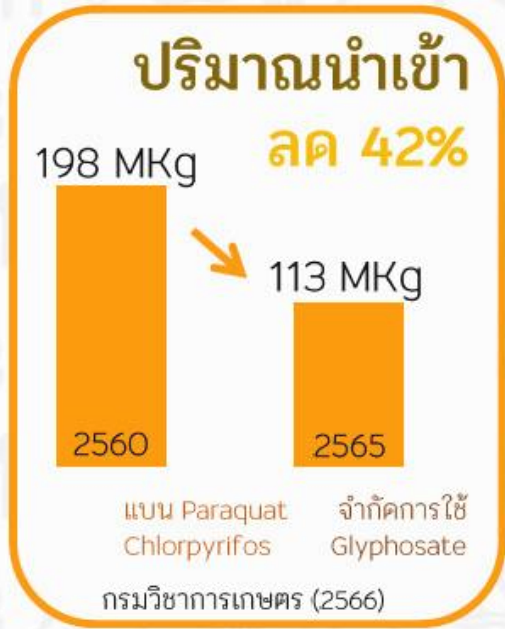
เพิ่มงบอาหาร
กลางวัน 20%
ขยายไปจนถึง
มัธยมศึกษา

ขยายอาหาร
กลางวัน
ไปจนถึง
มัธยมศึกษา

ขยายนมโรงเรียน
จาก 260 วัน
เป็น 365 วัน

ผลกระทบที่สำคัญจากนโยบายแบนพาราควอต แบนคลอร์ไพริฟอส และจำกัดการใช้ไกลโฟเซต

ผลตอบแทนทางสังคม

หน่วย: พันล้านบาท

คุ้มค่า

กรณี (Scenario)	SROI จากต้นทุนเฉลี่ย	
	เกษตรกร	ครัวเรือนเกษตรกร
พาราควอต	3.75	4.75
คลอร์ไพริฟอส	41.23	41.23
ไกลโฟเซต	0.48	1.89

SROI = ผลตอบแทนทางสังคมจากการลงทุน

สถาบันวิจัยและให้คำปรึกษาแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ (2565)

*แบนพาราควอตและคลอร์ไพริฟอสมีผลบังคับใช้ 1 มิถุนายน 2563

โรคที่ประเมิน SROI

พาราควอต : พาร์กินสัน โรคผิวหนัง มะเร็งต่อมลูกหมาก
 คลอร์ไพริฟอส : พัฒนาการที่ผิดปกติในเด็ก มะเร็งลำไส้ใหญ่และทวารหนัก
 ไกลโฟเซต : มะเร็งเต้านม มะเร็งต่อมน้ำเหลืองชนิด Non-Hodgkin

ผลลัพธ์ที่คุ้มค่า

- 1) เด็กและนักเรียน 1 ล้านคน จะได้รับอาหารคุณภาพที่เพียงพอและปลอดภัย สำหรับการเจริญเติบโตทางสติปัญญา
- 2) กระตุ้นให้เกิดการเกษตรเชิงนิเวศเพิ่มขึ้นเท่าตัว จาก 1 ล้านไร่ เป็น 2 ล้านไร่ และการฟื้นฟูความหลากหลายทางชีวภาพครั้งใหญ่
- 3) ภาษีของประชาชนจะถูกใช้ประโยชน์อย่างมีประสิทธิภาพตรงเป้าหมาย รายได้จากการปรับเปลี่ยนการผลิตจะหมุนเวียนสร้างเศรษฐกิจที่เข้มแข็งของท้องถิ่น
- 4) เป็นจุดเริ่มต้นของการพัฒนานวัตกรรมบนฐานทรัพยากรและความหลากหลายทางชีวภาพ ทั้งเพื่อความมั่นคงทางอาหารและการเผชิญหน้ากับการเปลี่ยนแปลงของระบบเศรษฐกิจและระเบียบทางสังคมยุคใหม่